

Over stuur- lui en anderen

Het is weer interessant om de discussie rond de toekomst van defensie te volgen. De debatten over de begroting van dit ministerie werden geopend door een soort inleidende beschietingen. Via de media werden daarbij allerlei signalen afgegeven dat Nederland best met een goedkopere verzekeringspolis af zou kunnen. Wat de verzekering niet langer hoefde te dekken werd niet genoemd; het signaal betrof hoofdzakelijk de premie. Niet gehinderd door de last van feitelijke onderbouwing varieerde de gesuggereerde besparing op de premie van vijfhonderd miljoen tot een miljard.

Via de media kwamen ook wat, deels vage, deels concrete suggesties hoe defensie haar taak met minder geld zou kunnen uitvoeren. Deze boodschappen beperkten zich soms tot de constatering dat minder squadrons en/of minder fregatten zouden volstaan. Anderen vonden een samenvoeging van mariniers, commando's of luchtmobiele elementen geen gek idee en weer anderen meenden dat een minder complete krijgsmacht of een minder compleet krijgsmachtdeel tot de opties behoorden. Als u dit editoriaal leest zijn de teerlingen vermoedelijk nog niet geworpen. Mogelijk zijn er wel verdere inzichten ontwikkeld. Toch is het deze discussie rond defensie – of het ontbreken daarvan – die onze aandacht vraagt.

¹ Strategische ontwikkelingen aan het begin van de 21-ste eeuw en de consequenties daarvan voor de krijgsmacht. *Carré*, 12-97, blz. 7-15.

Een eerste constatering betreft het gebrek aan onderbouwing van de eerder genoemde 'inleidende beschietingen'. Met de blik nog gericht op het oosten wordt geconstateerd dat de krijgsmacht best de broekriem mag aanhalen. Jammer genoeg gaat het helemaal niet meer om het oosten. Een wat bredere beschouwing van onze omgeving zou toepasselijker zijn en zou zeker geen optimistisch beeld geven. Juist door het wegvallen van de oude blokken is een minder stabiele werkelijkheid ontstaan, met veel meer ruimte voor conflicten van een lagere orde dan het grootschalig conflict. De voormalig Chef Defensiestaf, generaal A.K. van der Vlis, besteedde aan deze nieuwe werkelijkheid de nodige aandacht.¹ In zijn rede voor de Nederlandse Officieren Vereniging beschreef hij de uitdagingen waarvoor naties en hun krijgsmachten kunnen komen te staan. Hier wél een doorwrocht betoog waaruit conclusies en voorstellen volgen. Interessant is daarbij dat niet alleen de blik naar het oosten een achterhaalde en bijziende blik is. De ratio van de krijgsmacht ligt verankerd in de grondwet. Het gaat om de nationale belangen, zowel op het eigen grondgebied – denk aan buitengewone omstandigheden – als in koninkrijksverband. Daarnaast gaat het om bondgenootschappelijke verplichtingen.

Het zou interessant zijn om te weten hoeveel 'schutters' denken aan de nationale en internationale functie van de krijgsmacht; een functie die Defensie zichzelf niet geeft. Nationale en koninkrijkstaken staan voor een deel los van enige dreiging uit welke richting dan ook. Zij vormen een gegeven.

En dan de bondgenootschappelijke dimensie. MC400/1 – *The military implementation of the Alliance's Strategic Concept* – is ook voor Nederland richtinggevend. Het NAVO-bondgenootschap is een politiek-militaire alliantie die veel breder is dan een militair samenwerkingsverband. Het lijkt dus logisch dat de bondgenootschappelijke strategie en de diverse rechten en verplichtingen ankerpunten vormen voor alle partijen die het belang van de NAVO onderschrijven. Het woord 'samen' vormt een sleutelbegrip bij de dialoog met bondgenoten. Dit geldt niet alleen binnen de NAVO, maar ook binnen de WEU, de VN en in andere samenwerkingsverbanden. Het lijkt ons niet aan de minister van Defensie deze realiteit onder de aandacht te brengen.

In de *Defensiekrant* wordt opgemerkt dat de Nederlandse defensie-inspanning 1.91 procent van het Bruto Nationaal Product bedraagt. Het Europees gemiddelde is 2.2 procent (1997) en het totale NAVO-gemiddelde 2.6 procent.²

Maar het gaat niet zozeer om de percentages; veel relevanter zijn de geloofwaardigheid en het echte *commitment*.

Een volgende opmerking betreft het spelen met cijfers. Het kan toch niet zo zijn dat getallen uit de lucht vallen? Het huishoudboekje van Defensie kent vaste lasten en verplichtingen. Hetzelfde geldt voor ons eigen budget; een forse salariskorting leidt tot een bezinning op vaste lasten, spaargeld, eigendom en vrije ruimte. Ook bij Defensie moet dezelfde benadering worden gekozen. De 'reserve' is nihil en veel te verkopen is er niet. Daarnaast geldt – ook niet nieuw – dat reorganisaties initieel geld kosten. Geld dat – door kortingen – juist minder ter beschikking staat.

Het uitstellen van investeringen roept twee interessante vragen op: weten we wat een uitstel 'oplevert' in termen van operationele kwaliteit en bedragen, én weten we wat uitstel betekent in de richting van de gebruiker? De militair behoeft mogelijk niet het beste – wat dat dan ook moge zijn – hij of zij behoeft wel de middelen die passen bij de omgeving waarin de staat hem of haar de zwaarmachtfunctie tot gelding laat brengen.

Als we naar de voorstellen kijken, vallen twee aspecten op. Allereerst de constatering dat het erop lijkt dat alleen op het gebied van defensie de echte stuurlui aan wal staan. Waar hebben we ooit gehoord dat de minister van Binnenlandse Zaken tien procent zou moeten bezuinigen op de uitgaven voor de brandweer? Erger nog, dat de stad Rotterdam wel met tien procent minder brandweer toekan? Zo in detail gaat het sommige voorstellen als het defensie betreft. Een goed voorbeeld is de suggestie om de officiersopleidingen aan KMA en KIM samen te voegen. Om eerst maar de analogie te volgen: waarom elders niet een zelfde ferme uitspraak om brandweerofficieren, politieofficieren en officieren van Justitie voortaan op één instituut op te leiden? Het gaat immers om officieren? Is die gedachte elders te 'simpel', in het militaire domein lijkt elk idee juist.

Daarnaast is het bepaald geen nieuwe suggestie. De argumenten die eerder deze 'oplossing' niet steunden, behoren te worden gewogen alvorens ze opnieuw te verkondigen. Die argumenten waren destijds niet gekoppeld aan een achterhaald omgevingsscenario. Het ging en het gaat nog steeds om het doelgericht en doelmatig opleiden van officieren, eerst en vooral voor functies binnen het eigen krijgsmachtdeel. Natuurlijk dient de (latere) samenwerking niet te worden vergeten. In één van de afstudeerrichtingen zitten zelfs bij de initiële opleidingen van beide instituten officieren van marine, land- en luchtmacht samen in de collegebank. De krijgsmachtdelen hebben echter niet voor niets een eigen taak en cultuur. Een schip als gevechtssysteem is echt anders dan een eenheid van de KL of de KLu.

Een laatste opmerking betreft het personeel. De krijgsmacht staat midden in de omslag naar een vrijwilligersorganisatie. Tegelijkertijd speelden en speelt een ingrijpende reductie, een complete reorganisatie en een gewijzigde inzet. Nooit eerder zijn er zo veel militairen voor operaties elders ingezet. Dankzij het personeel is er nooit een bord 'wegens verbouwing gesloten' op de deur gehangen. Internationaal bestaat er, terecht, waardering en respect voor deze inspanningen. Nationaal ontstaat er een ander beeld. Gegeven het feit dat het personeel de staat dient, is het moeilijk te aanvaarden dat 'de staat' zelf, of zij die als vertegenwoordiger hiervan kunnen worden gezien, een vraagteken zet bij de zin hiervan.

Het is interessant om de discussie rond defensie te volgen. De bevindingen leiden soms tot verbazing. Verbazing wordt weleens het begin van wijsheid genoemd. Wie weet!

² *Defensiekrant* 45, 11 december 1997.